

Határozatok Tára

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (kilencedik tanács)

2024. április 25.*

„Előzetes döntéshozatal – Fogyasztóvédelem – 93/13/EGK irányelv – A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételek – Jelzálogkölcson-szerződés – A szerződéshez kapcsolódó, a fogyasztót terhelő költségek megfizetését előíró feltétel – Az e feltétel tisztességtelen jellegét megállapító és azt semmisnek nyilvánító jogerős bírósági határozat – A tisztességtelen feltétel alapján megfizetett összegek visszatérítése iránti kereset – Az elévülés kezdő időpontja”

A C-484/21. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Juzgado de Primera Instancia n° 20 de Barcelona (barcelonai 20. sz. elsőfokú bíróság, Spanyolország) a Bírósághoz 2021. augusztus 6-án érkezett, 2021. július 22-i határozatával terjesztett elő az

F C C,

M A B

és

a **Caixabank SA**, korábban Bankia SA

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (kilencedik tanács),

tagjai: O. Spineanu-Matei tanácselnök, S. Rodin (előadó) és L. S. Rossi bírák,

főtanácsnok: A. M. Collins,

hivatalvezető: L. Carrasco Marco tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2023. október 19-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– F C C és M A B képviselőiben I. Fernández Grañeda, F. Gómez Hidalgo Terán és J. Zaera Herrera abogados,

* Az eljárás nyelve: spanyol.

- a Caixabank SA képviselőjében J. Gutiérrez de Cabiedes Hidalgo de Caviedes, J. Rodríguez Cárcamo és E. Valencia Ortega abogados,
- a spanyol kormány képviselőjében A. Ballesteros Panizo és A. Pérez-Zurita Gutiérrez, meghatalmazotti minőségben,
- az olasz kormány képviselőjében G. Palmieri, meghatalmazotti minőségben, segítője: G. Rocchitta avvocato dello Stato,
- az Európai Bizottság képviselőjében J. Baquero Cruz és N. Ruiz García, meghatalmazotti minőségben,

tekintettel a főtanácsnok meghallgatását követően hozott határozatra, miszerint az ügy elbírálására a főtanácsnok indítványa nélkül kerül sor,

meghozta a következő

Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv (HL 1993. L 95., 29. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 2. kötet, 288. o.) 6. cikke (1) bekezdésének és 7. cikke (1) bekezdésének az értelmezésére vonatkozik.
- 2 E kérelmet egyfelől két fogyasztó, F C C és M A B, másfelől pedig egy hitelintézet, a Caixabank SA – korábban Bankia SA – között folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő, amelynek tárgya egy olyan szerződési feltétel alapján megfizetett összegek visszatérítése iránti kérelem, amelynek tisztességtelen jellegét jogerős bírósági határozat állapította meg.

Jogi háttér

Az uniós jog

- 3 A 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése így rendelkezik:
„A tagállamok előírják, hogy fogyasztókkal kötött szerződésekben az eladó vagy szolgáltató által alkalmazott tisztességtelen feltételek a saját nemzeti jogszabályok rendelkezései szerint nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve, és ha a szerződés a tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető, a szerződés változatlan feltételekkel továbbra is köti a feleket.”
- 4 Ezen irányelv 7. cikke (1) bekezdésének szövege a következő:
„A tagállamok a fogyasztók és a szakmai versenytársak érdekében gondoskodnak arról, hogy megfelelő és hatékony eszközök álljanak rendelkezésre ahhoz, hogy megszüntessék az eladók vagy szolgáltatók fogyasztókkal kötött szerződéseiben a tisztességtelen feltételek alkalmazását.”

A spanyol jog

- 5 A 2002. december 30-i Ley 29/2002, primera Ley del Código Civil de Cataluña (29/2002. sz. törvény, Katalónia első polgári törvénykönyve; a BOE 2003. február 6-i 32. száma; a továbbiakban: katalán polgári törvénykönyv) 121–20. cikke így rendelkezik:

„Minden igény tíz év alatt évül el, kivéve, ha a jogot korábban elbirtoklás útján szerezték meg, vagy ha a jelen törvénykönyv vagy a különös törvények eltérően rendelkeznek.”

- 6 A katalán polgári törvénykönyv 121–23. cikkének (1) bekezdése e a következőképpen rendelkezik:

„A keletkezett és érvényesíthető követelés esetén az elévülési idő akkor kezdődik, amikor a jogosult személy megismeri vagy észszerűen megismerheti az azt megalapozó körülményeket és azt a személyt, akivel szemben a követelés érvényesíthető.”

- 7 E törvénykönyv 121–11. cikke értelmében:

„Az elévülést megszakítja:

- a) A bíróság előtti keresetindítás akkor is, ha azt eljárási hiba miatt visszautasítják.
- b) A követelésre vonatkozó választottbíróági eljárás megindítása, vagy a választottbíróknak a bíróság általi kijelölése iránti kérelem benyújtása.
- c) A követelés peren kívüli érvényesítése.
- d) A jog elismerése vagy az elévülésről való lemondás, ha az az elévülési idő alatt azon személy részéről történik, akivel szemben a követelés érvényesíthető.”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

- 8 Az alapeljárás felei 2007-ben jelzálogkölcson-szerződést kötöttek. Mivel a Juzgado de Primera Instancia n° 50 de Barcelona (barcelonai 50. sz. elsőfokú bíróság, Spanyolország) 2019. május 2-i ítéletével semmisnek nyilvánította e szerződés azon feltételét, amely az alapeljárás felpereseit kötelezte a jelzálog alapításával kapcsolatos valamennyi költség megfizetésére (a továbbiakban: költségekre vonatkozó feltétel), a közjegyzői költségek címén megfizetett összegeket visszafizették az alapeljárás felpereseinek.
- 9 2021. február 23-án e felperesek keresetet indítottak a kérdést előterjesztő bíróság, a Juzgado de Primera Instancia n° 20 de Barcelona (barcelonai 20. sz. elsőfokú bíróság, Spanyolország) előtt a bejegyzési illetékre és kezelési díjra vonatkozó kikötés alapján megfizetett 295,36 euró összeg visszatérítése iránt.
- 10 A kérdést előterjesztő bíróság előtt a Caixabank arra hivatkozik, hogy az alapeljárás felpereseinek igénye elévült. E bank szerint az elévülési idő, amely a katalán polgári törvénykönyv értelmében tíz év, a jelzálog 2007-es alapításakor kezdődött, amikor megfizették azokat az összegeket, amelyek visszafizetése az alapeljárás tárgyát képezi.

- 11 Az alapeljárás felperesei a maguk részéről azt állítják, hogy a 2021. április 22-i Profi Credit Slovakia ítéletből (C-485/19, EU:C:2021:313) levonható következtetések alapján az elévülési idő csak akkor vette kezdetét, amikor a Juzgado de Primera Instancia n° 50 de Barcelona (barcelonai 50. sz. elsőfokú bíróság) megállapította a költségekre vonatkozó feltétel semmisségét. Hozzáteszik, hogy a 2021. június 10-i BNP Paribas Personal Finance ítéletben (C-776/19–C-782/19, EU:C:2021:470) a Bíróság kimondta, hogy az elévülési idő nem kezdődhet meg a szerződés megkötésének időpontjában.
- 12 A kérdést előterjesztő bíróság szerint felmerül a kérdés, hogy mely időpontban kell úgy tekinteni, hogy a fogyasztó megismeri azokat a tényállási elemeket, amelyek a semmisnek nyilvánított feltétel alapján kifizetett összegek visszatérítése iránti kereset alapjául szolgálhatnak. Álláspontja szerint nem fér hozzá semmi kétség, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (1) bekezdését, csakúgy mint ebből következően az uniós jog tényleges érvényesülésének elvét tiszteletben tartanak akkor, ha az elévülési idő kezdő időpontjaként a költségekre vonatkozó feltétel semmisségének megállapítását határoznák meg. Ugyanakkor felmerülhet – a kérdést előterjesztő bíróság szerint vitathatóbb módon – akár az az időpont is, amikor a szóban forgó fogyasztó megfizette ezen összegeket, akár pedig az az időpont is, amikor a Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság, Spanyolország) olyan ítéletet hozott, amely tisztességtelennek nyilvánított egy olyan szabványfeltételt, amelynek érvényesülési köre megegyezik a költségekre vonatkozó feltétel érvényesülési körével.
- 13 Végül a kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy ha az elévülési idő kezdő időpontját a költségek megfizetésének időpontjaként határoznák meg, az igény ez esetben elévült, a fogyasztók pedig nem kaphatnák vissza a jogalap nélkül megfizetett összegeket. Ezzel szemben, ha az elévülési idő kezdő időpontjaként a Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság) fent említett ítéletének időpontját, azaz 2015. december 23-át, vagy azon időpontot kellene meghatározni, amikor egy bírósági határozat a jelen esetben 2019. május 2-án megállapította a költségekre vonatkozó feltétel semmisségét, a tízéves elévülési idő még nem telt el, a felperesek kára pedig még megtéríthető.
- 14 E körülmények között a Juzgado de Primera Instancia n° 20 de Barcelona (barcelonai 20. sz. elsőfokú bíróság, Spanyolország) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:
  - „1) Összeegyeztethető-e [az Európai Unió Alapjogi Chartájának] 38. cikkével, az uniós jog tényleges érvényesülésének elvével, valamint a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdésével és 7. cikkének (1) bekezdésével az, hogy az olyan tisztességtelen feltétel pénzügyi következményei, mint amilyen a költségek visszakövetelésére irányuló igény, elévülésének ideje azon időpont előtt kezdődik, amely időpontban az említett szerződési feltétel tisztességtelen jellege miatt semmisnek nyilvánították?
  - 2) Összeegyeztethető-e [az Európai Unió Alapjogi Chartájának] 38. cikkével, az uniós jog tényleges érvényesülésének elvével, valamint a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdésével és 7. cikkének (1) bekezdésével az, hogy az az időpont minősül a tisztességtelen feltétel elévülési ideje kezdő időpontjának, amikor egy precedens alkotására jogosult bíróság – mint amilyen a Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság) – megállapítja, hogy egy adott szerződési feltétel tisztességtelen, függetlenül attól, hogy a konkrét fogyasztó ismeri-e ezen ítélet tartalmát, vagy sem?

- 3) Összeegyeztethető-e [az Európai Unió Alapjogi Chartájának] 38. cikkével, az uniós jog tényleges érvényesülésének elvével, valamint az 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdésével és 7. cikkének (1) bekezdésével az, ha hosszú futamidejű szerződésben előírják, hogy a jelzálogjog alapítása céljából fizetett költségek visszakövetelésére vonatkozó bírósági igény elévülési ideje a kifizetés időpontjában kezdődik, tekintettel arra, hogy a tisztességtelen feltétel joghatása ebben az időpontban megszűnik, és nem áll fenn e feltétel újbóli alkalmazásának kockázata?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

- 15 Elöljáróban emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság már kimondta, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy egy tisztességtelennek minősített szerződési feltételt főszabály szerint úgy kell tekinteni, mint amely nem is létezett, úgyhogy a fogyasztóra nézve nem fejthet ki joghatást. Következésképpen az ilyen feltétel tisztességtelen jellege bírósági megállapításának főszabály szerint azon jogi és ténybeli állapot helyreállítását kell eredményeznie, amelyben a fogyasztó az említett feltétel hiányában lenne (2016. december 21-i Gutiérrez Naranjo és társai ítélet, C-154/15, C-307/15 és C-308/15, EU:C:2016:980, 61. pont; 2023. június 15-i Bank M. [A szerződés semmisségének következményei] ítélet, C-520/21, EU:C:2023:478, 57. pont).
- 16 Ebből következik, hogy a nemzeti bíróság azon kötelezettsége, hogy mellőzze az olyan tisztességtelen szerződési feltétel alkalmazását, amely jogalap nélkül kifizetettnek bizonyuló összegek megfizetését írja elő, főszabály szerint ezen összegek tekintetében visszafizetési kötelezettséget keletkeztet (2016. december 21-i Gutiérrez Naranjo és társai ítélet, C-154/15, C-307/15 és C-308/15, EU:C:2016:980, 62. pont; 2023. június 15-i Bank M. [A szerződés semmisségének következményei] ítélet, C-520/21, EU:C:2023:478, 58. pont).
- 17 Az ilyen visszafizetési kötelezettség hiánya ugyanis megkérdőjelezhetné azt a visszatartó hatást, amelyet a 93/13 irányelv 6. cikkének az ezen irányelv 7. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben értelmezett (1) bekezdése kíván fűzni az eladó vagy szolgáltató által a fogyasztókkal kötött szerződésekben foglalt feltételek tisztességtelen jellegének megállapításához (2016. december 21-i Gutiérrez Naranjo és társai ítélet, C-154/15, C-307/15 és C-308/15, EU:C:2016:980, 63. pont; 2023. június 15-i Bank M. [A szerződés érvénytelenségének következményei] ítélet, C-520/21, EU:C:2023:478, 58. pont).
- 18 Kétségtelen, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése megköveteli, hogy a tagállamok előírják, hogy a tisztességtelen feltételek „a saját nemzeti jogszabályok rendelkezései szerint” nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve (2009. október 6-i Asturcom Telecomunicaciones ítélet, C-40/08, EU:C:2009:615, 57. pont; 2016. december 21-i Gutiérrez Naranjo és társai ítélet, C-154/15, C-307/15 és C-308/15, EU:C:2016:980, 64. pont).
- 19 Mindazonáltal a 93/13 irányelvben a fogyasztók számára garantált védelemnek a nemzeti jog által történő átvétele nem változtathat e védelem terjedelmén, és ennél fogva lényegén, és ezáltal nem teheti kérdésessé az említett védelem hatékonyságának a tisztességtelen feltételekre vonatkozó egységes szabályok elfogadásával történő – az európai uniós jogalkotó által a 93/13 irányelv tizedik preambulumbekkezdésében kifejtettek szerint elérni kívánt – megerősítését (2016. december 21-i Gutiérrez Naranjo és társai ítélet, C-154/15, C-307/15 és C-308/15, EU:C:2016:980, 65. pont; 2023. június 15-i Bank M. [A szerződés érvénytelenségének következményei] ítélet, C-520/21, EU:C:2023:478, 60. pont).

- 20 Következésképpen, jóllehet a tagállamok feladata az, hogy a nemzeti joguk által meghatározzák a valamely szerződésben foglalt kikötés tisztességtelen jellege megállapításának és e megállapítás konkrét joghatásai érvényesülésének módját, a tisztességtelen jelleg megállapításának lehetővé kell tennie azon jogi és ténybeli helyzet helyreállítását, amelyben a fogyasztó ezen tisztességtelen feltétel hiányában találná magát; többek között azzal, hogy a fogyasztó számára biztosítja az eladó vagy szolgáltató jogalap nélküli – a fogyasztó kárára az említett tisztességtelen feltétel alapján való – gazdagodásának visszatérítéséhez való jogot (2016. december 21-i Gutiérrez Naranjo és társai ítélet, C-154/15, C-307/15 és C-308/15, EU:C:2016:980, 66. pont; 2023. június 15-i Bank M. [A szerződés érvénytelenségének következményei] ítélet, C-520/21, EU:C:2023:478, 61. pont).

Az első és a harmadik kérdésről

- 21 Első és harmadik kérdésével, amelyeket együttesen kell vizsgálni, a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keresi a választ, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (1) bekezdését, valamint az Alapjogi Charta 38. cikkét akként kell-e értelmezni, hogy azokkal ellentétes az, ha egy olyan igény elévülési ideje, amely azon költségek visszatérítésére irányul, amelyeket a fogyasztó a közte és az eladó vagy szolgáltató között létrejött szerződés megkötésének időpontjában fizetett meg egy olyan szerződési feltétel alapján, amelynek tisztességtelen jellegét az e költségek megfizetését követően hozott jogerős bírósági határozat megállapította, e kifizetés időpontjában, vagy legalábbis azt megelőzően veszi kezdetét, hogy e feltétel semmisségét e határozat megállapította volna.
- 22 Emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint vonatkozó különös uniós szabályozás hiányában az eljárási autonómia elve alapján az egyes tagállamok belső jogrendjének feladata meghatározni a bírósághoz fordulás azon eljárási szabályait, amelyek célja, hogy biztosítsák azoknak a jogoknak a védelmét, amelyek az uniós jogból erednek a jogalanyok számára, azzal a feltétellel azonban, hogy azok nem lehetnek kedvezőtlenebbek, mint azok, amelyek a hasonló jellegű belső jogi helyzetekre vonatkoznak (egyenértékűség elve), és nem tehetik gyakorlatilag lehetetlenné vagy rendkívül nehézé az uniós jog által biztosított jogok gyakorlását (a tényleges érvényesülés elve) (2021. április 22-i Profi Credit Slovakia ítélet, C-485/19, EU:C:2021:313, 52. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 23 A tényleges érvényesülés elvét illetően – a jelen eljárásban csupán ezen elv releváns – rá kell mutatni arra, hogy minden olyan esetben, amikor felmerül a kérdés, hogy valamely nemzeti eljárási rendelkezés lehetetlenné vagy rendkívül nehézé teszi-e az uniós jog alkalmazását, meg kell vizsgálni, hogy milyen e rendelkezésnek az egész eljárásban betöltött helye, hogy hogyan zajlik az eljárás, és melyek a sajátosságai a különböző nemzeti fórumok előtt. Ebből a szempontból adott esetben azokat az alapelveket is figyelembe kell venni, amelyek a nemzeti bírósági rendszer alapjául szolgálnak, mint például a védelemhez való jog, a jogbiztonság elve és az eljárás szabályos lefolytatásának elve (2021. június 10-i BNP Paribas Personal Finance ítélet, C-776/19–C-782/19, EU:C:2021:470, 28. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 24 Ezenkívül a Bíróság kifejtette, hogy a tagállamok azon kötelezettsége, hogy biztosítsák a jogalanyok uniós jogból eredő jogainak tényleges érvényesülését, magában foglalja többek között a 93/13 irányelvből eredő jogok tekintetében az Alapjogi Charta 47. cikkében is rögzített hatékony bírói jogvédelem követelményét, amely többek között az ilyen jogokra alapított keresetekre vonatkozó eljárási szabályok megállapítását illetően is érvényes (2021. június 10-i BNP Paribas Personal Finance ítélet, C-776/19–C-782/19, EU:C:2021:470, 29. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

- 25 Az alapügyben szóban forgó elévülési idő jellemzőinek elemzését illetően a Bíróság kifejtette, hogy ezen elemzésnek az ilyen elévülési idő tartamára és alkalmazásának részletszabályaira kell vonatkoznia, ideértve az ezen elévülés kezdő időpontjának alapjául szolgáló esemény tekintetében alkalmazott szabályt (2021. június 10-i BNP Paribas Personal Finance ítélet, C-776/19–C-782/19, EU:C:2021:470, 30. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 26 Jóllehet a Bíróság kimondta, hogy a fogyasztó és az eladó vagy szolgáltató között létrejött szerződésben szereplő feltétel tisztességtelen jellegének megállapítása iránt a fogyasztó által benyújtott kérelemre semmilyen elévülési idő nem vonatkozhat (2021. június 10-i BNP Paribas Personal Finance ítélet, C-776/19–C-782/19, EU:C:2021:470, 38. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat), pontosította, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdésével és 7. cikkének (1) bekezdésével nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely az ilyen fogyasztónak az e megállapításhoz kapcsolódó restitutív joghatások érvényesítésére irányuló igényét illetően elévülési időt ír elő, feltéve hogy az egyenértékűség és a tényleges érvényesülés elvét tiszteletben tartják (lásd ebben az értelemben: 2021. június 10-i BNP Paribas Personal Finance ítélet, C-776/19–C-782/19, EU:C:2021:470, 39. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 27 Ennélfogva meg kell állapítani, hogy a fogyasztók által a 93/13 irányelvből eredő jogaik érvényesítése érdekében benyújtott, restitutív jellegű kérelmekkel szemben elévülési időre való hivatkozás önmagában nem ellentétes a tényleges érvényesülés elvével, amennyiben annak alkalmazása nem teszi gyakorlatilag lehetetlenné vagy rendkívül nehézé az ezen irányelv által biztosított jogok gyakorlását (2021. június 10-i BNP Paribas Personal Finance ítélet, C-776/19–C-782/19, EU:C:2021:470, 40. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 28 Ezzel kapcsolatban figyelembe kell venni azt, hogy a fogyasztó az eladóhoz vagy szolgáltatóhoz képest hátrányos helyzetben van mind tárgyalási lehetőségei, mind pedig tájékozottsági szintje tekintetében, amely helyzet következtében a fogyasztó anélkül fogadja el az eladó vagy szolgáltató által előzetesen meghatározott feltételeket, hogy befolyásolni tudná azok tartalmát. Hasonlóképpen emlékeztetni kell arra, hogy lehetséges, hogy a fogyasztó nincs tudatában a jelzálogkölcson-szerződésben szereplő feltétel tisztességtelen jellegének, vagy nem észleli a 93/13 irányelvből eredő jogainak terjedelmét (lásd ebben az értelemben: 2021. június 10-i BNP Paribas Personal Finance ítélet, C-776/19–C-782/19, EU:C:2021:470, 45. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 29 E kontextusban a Bíróság úgy ítélte meg, hogy az e szerződés aláírása után kezdődő ötéves elévülési idő alkalmazása, mivel azzal jár, hogy a fogyasztó csak a szerződés aláírását követő meghatározott határidőn belül követelheti a tisztességtelennek ítélt szerződési feltétel teljesítése során eszközölt kifizetések visszatérítését, függetlenül attól, hogy tudomása volt-e vagy észszerűen tudomást szerezhetett-e ezen szerződési feltétel tisztességtelen jellegéről, alkalmas arra, hogy túlzottan megnehezítse a fogyasztó 93/13 irányelvben biztosított jogainak gyakorlását, és ezáltal figyelmen kívül hagyja a jogbiztonság elvével összefüggésben értelmezett tényleges érvényesülés elvét (lásd ebben az értelemben: 2020. július 16-i Caixabank és Banco Bilbao Vizcaya Argentaria ítélet, C-224/19 és C-259/19, EU:C:2020:578, 91. pont; lásd továbbá analógia útján: 2021. április 22-i Profi Credit Slovakia ítélet, C-485/19, EU:C:2021:313, 63. pont).
- 30 Így a jelen ügyben az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy tekintettel arra, hogy a költségekre vonatkozó feltétel a szerződés megkötésének időpontjában fejtette ki joghatásait, amely időpont e költségek megfizetése időpontjának felel meg, az említett költségek visszatérítése iránti igény elévülése kezdő időpontjának e szerződéskötés és e kifizetés

időpontjában történő meghatározása azzal a következménnyel járna, hogy abban az időpontban, amikor az alapeljárás felperesei benyújtják a visszatérítés iránti keresetet, az igény már elévült, függetlenül attól, hogy a fogyasztóknak tudomásuk volt-e, vagy legalábbis észszerűen tudomást szerezhettek-e a költségekre vonatkozó feltétel tisztességtelen jellegéről.

- 31 A jelen ítélet 28. és 29. pontjában felidézett ítélkezési gyakorlat fényében meg kell állapítani, hogy a tisztességtelen feltételt tartalmazó szerződés megkötésének és az érintett költségek megfizetésének időpontja önmagában nem képezheti az elévülési idő kezdő időpontját.
- 32 Ezzel szemben olyan körülmények között, mint amelyekről az alapügyben szó van, abban az időpontban, amikor az érintett szerződési feltétel tisztességtelen jellegét megállapító és azt ezen okból semmisnek nyilvánító határozat jogerőssé válik, a fogyasztó egyértelmű tudomással rendelkezik e feltétel szabálytalanságáról. Ennélfogva e fogyasztónak főszabály szerint ezen időponttól kezdve áll módjában hatékonyan érvényesíteni a 93/13 irányelv által számára biztosított jogokat, következésképpen pedig ekkor kezdődhet meg a visszatérítés iránti igény elévülési ideje, amely igény fő célja azon jogi és ténybeli helyzet helyreállítása, amelyben a fogyasztó az említett feltétel hiányában lett volna, mint az kitűnik a jelen ítélet 15. és 20. pontjából.
- 33 Ebben az időpontban ugyanis, mivel jogerős bírósági határozatról van szó, amelynek az érintett fogyasztó a címzettje, e fogyasztó számára lehetővé válik, hogy tudomást szerezzen a szóban forgó feltétel tisztességtelen jellegéről, és saját maga mérlegelje annak célszerűségét, hogy a nemzeti jog által előírt határidőn belül keresetet indítson az e feltétel címén megfizetett összegek visszatérítése iránt.
- 34 Ily módon összeegyeztethető a tényleges érvényesülés elvével az az elévülési idő, amely abban az időpontban kezdődik, amikor a szerződési feltétel tisztességtelen jellegét megállapító és azt ezen okból semmisnek nyilvánító határozat jogerőssé válik, hiszen a fogyasztónak lehetősége van még azt megelőzően megismerni jogait, hogy ez az elévülési idő megkezdődne vagy eltelne (lásd ebben az értelemben: 2021. június 10-i BNP Paribas Personal Finance ítélet, C-776/19–C-782/19, EU:C:2021:470, 46. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 35 Mindazonáltal pontosítani kell, hogy jóllehet – mint az kitűnik a jelen ítélet 29. pontjában felidézett ítélkezési gyakorlatból – a 93/13 irányelvvel ellentétes az, hogy a fogyasztó által a tisztességtelen szerződési feltétel alapján megfizetett összegek visszatérítése iránti igény elévülési ideje attól függetlenül megkezdődjön, hogy e fogyasztónak tudomása volt-e, vagy észszerűen tudomása lehetett-e az említett feltétel tisztességtelen jellegéről, ezen irányelvvel nem ellentétes az, hogy az eladónak vagy szolgáltatónak lehetősége legyen annak bizonyítására, hogy az említett fogyasztó még azt megelőzően tudott vagy észszerűen tudomást szerezhetett erről a tényről, hogy az említett feltétel semmisségét megállapító ítéletet hoztak volna.
- 36 E körülmények között nem szükséges értelmezni az Alapjogi Charta 38. cikkét annak meghatározása érdekében, hogy az abban rögzített alapvető jogokkal ellentétes-e a jelen kérdés tárgyát képezőhöz hasonló nemzeti gyakorlat.
- 37 A fenti megfontolások összességére tekintettel az első és a harmadik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (1) bekezdését a tényleges érvényesülés elvével összefüggésben akként kell értelmezni, hogy azokkal ellentétes az, ha egy olyan igény elévülési ideje, amely azon költségek visszatérítésére irányul, amelyeket a fogyasztó a közte és az eladó vagy szolgáltató között létrejött szerződés megkötésének időpontjában fizetett meg egy olyan szerződési feltétel alapján, amelynek tisztességtelen jellegét az e költségek

megfizetését követően hozott jogerős bírósági határozat megállapította, e kifizetés időpontjában attól függetlenül kezdetét veszi, hogy e fogyasztónak tudomása volt-e, vagy észszerűen tudomása lehetett-e az említett feltétel tisztességtelen jellegéről már az említett kifizetéskor vagy azt megelőzően, hogy e feltétel semmisségét e határozat megállapította volna.

A második kérdésről

- 38 Második kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keresi a választ, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (1) bekezdését akként kell-e értelmezni, hogy azokkal ellentétes az, ha egy olyan igény elévülési ideje, amely azon költségek visszatérítésére irányul, amelyeket a fogyasztó a közte és az eladó vagy szolgáltató között létrejött szerződés olyan feltétele alapján fizetett meg, amelynek tisztességtelen jellegét jogerős bírósági határozat megállapította, abban az időpontban kezdődik, amikor a nemzeti legfelsőbb bíróság egy másik ügyben olyan korábbi ítéletet hozott, amely tisztességtelennek nyilvánított egy olyan szabványfeltételt, amely megfelel e szerződés e feltételének.
- 39 Mint az kitűnik a jelen ítélet 15. és 20. pontjában felidézett ítélkezési gyakorlatból, a 93/13 irányelv arra irányul, hogy lehetővé tegye azon jogi és ténybeli helyzet helyreállítását, amelyben a fogyasztó e tisztességtelen feltétel hiányában lett volna, különösen azáltal, hogy visszatérítési jogot keletkeztet azon előnyök vonatkozásában, amelyeket az eladó vagy szolgáltató az említett tisztességtelen feltétel alapján, a fogyasztó hátrányára jogalap nélkül szerzett meg.
- 40 Márpedig az, ha a fogyasztó által egy tisztességtelen szerződési feltétel alapján megfizetett költségek visszatérítése iránti igény elévülésének kezdő időpontjaként azt az időpontot határoznák meg, amikor a nemzeti legfelsőbb bíróság olyan ítéletet hozott, amely tisztességtelennek nyilvánít egy, a vitatott szerződésben szereplő feltételnek megfelelő szabványfeltételt, számos esetben lehetővé tenné az eladó vagy szolgáltató számára, hogy megtartsa a tisztességtelen feltétel alapján az említett fogyasztó kárára jogalap nélkül megszerzett összegeket, ami összeegyeztethetetlen lenne a jelen ítélet 29. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlatból eredő azon követelménnyel, amely szerint e kezdő időpontot nem lehet attól a kérdéstől függetlenül meghatározni, hogy ugyanezen fogyasztó tudott-e vagy észszerűen tudomást szerezhetett-e ez utóbbi feltételnek a visszatérítéshez való jogot megalapozó tisztességtelen jellegéről, anélkül hogy az eladót vagy szolgáltatót gondossági és tájékoztatási kötelezettség terhelné a fogyasztóval szemben, még tovább súlyosítva ezáltal a fogyasztó azon hátrányos helyzetét, amelyet a 93/13 irányelv orvosolni kíván.
- 41 Ezenkívül az eladót vagy szolgáltatót e tekintetben terhelő tájékoztatási kötelezettség hiányában nem vélelmezhető, hogy a fogyasztó észszerűen tudomást szerezhetett arról, hogy a szerződésében foglalt valamely feltétel ugyanolyan körben érvényesül, mint egy olyan szabványfeltétel, amelynek tisztességtelen jellegét a nemzeti legfelsőbb bíróság megállapította.
- 42 Jóllehet ugyanis valamely tagállam legfelsőbb szintű bíróságának ítélkezési gyakorlata megfelelő nyilvánosság fennállása esetén lehetővé teheti a fogyasztó számára, hogy tudomást szerezzen az eladóval vagy szolgáltatóval kötött szerződésében foglalt szabványfeltétel tisztességtelen jellegéről, mégsem várható el e fogyasztótól – akit a 93/13 irányelv az eladóhoz vagy szolgáltatóhoz képest fennálló hátrányos helyzetére tekintettel védelemben kíván részesíteni –, hogy olyan lépéseket tegyen, amelyek már a jogi kutatás körébe tartoznak (lásd ebben az értelemben: 2023. július 13-i Banco Santander [Hivatkozás valamely hivatalos mutatóra] ítélet, C-265/22, EU:C:2023:578, 60. pont).

- 43 Ezenkívül e tekintetben hangsúlyozni kell, hogy az ilyen nemzeti ítélkezési gyakorlat nem feltétlenül teszi lehetővé az e tagállam jogrendjében az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó között létrejött valamennyi szerződésben szereplő valamennyi ilyen feltétel *ipso facto* tisztességtelennek nyilvánítását. Amennyiben a nemzeti legfelsőbb bíróság tisztességtelennek nyilvánított egy szabványfeltételt, főszabály szerint még azt is meg kell határozni esetről esetre, hogy egy adott szerződésben foglalt feltétel milyen mértékben felel meg e szabványfeltételnek, és az utóbbihoz hasonlóan tisztességtelennek kell-e tekinteni.
- 44 A 93/13 irányelv 3. cikkének (1) bekezdése és 4. cikkének (1) bekezdése értelmében ugyanis az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó között létrejött szerződés valamely feltétele esetlegesen tisztességtelen jellegének vizsgálatát – amely magában foglalja annak meghatározását, hogy e feltétel a szerződő felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenséget idéz-e elő a fogyasztó kárára – többek között a szerződéskötést kísérő összes körülményre tekintettel kell vizsgálni. Az ilyen esetről esetre történő vizsgálat annál is inkább fontosnak bizonyul, mivel valamely feltétel tisztességtelen jellege az átláthatóságának hiányából is eredhet. Így főszabály szerint nem vélelmezhető valamely konkrét szerződési feltétel tisztességtelen jellege, mivel az ilyen minősítés az egyes szerződések megkötésének sajátos körülményeitől, különösen pedig az egyes eladók vagy szolgáltatók által az egyes fogyasztók részére nyújtott egyedi információktól függhet.
- 45 E megfontolásokból következik, hogy egy észszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztótól nem lehet elvárni, hogy azon kívül, hogy saját kezdeményezésére rendszeresen tájékozódjon a nemzeti legfelsőbb bíróság olyan szerződésekben foglalt szabványfeltételekre vonatkozó határozatairól, amelyek ugyanolyan jellegűek, mint azok a szerződések, amelyeket e fogyasztó egyes eladókkal vagy szolgáltatókkal köthetett, még határozza meg azt is a nemzeti legfelsőbb bíróság valamely ítélete alapján, hogy tisztességtelen-e egy olyan szerződési feltétel, amelyet valamely konkrét szerződésbe illesztettek.
- 46 Ezenkívül ellentétes lenne a 93/13 irányelvvel, ha az eladót vagy szolgáltatót a nemzeti legfelsőbb bíróság által megállapított jogellenességgel szemben tanúsított tétlensége folytán még előnyösebb helyzetbe is hoznák. Az alapügyhöz hasonló körülmények között ugyanis az eladó vagy szolgáltató pénzügyi intézményként elvileg olyan jogi szolgálattal rendelkezik, amely e területre szakosodott, megszövegezte az ezen ügyben szóban forgó szerződést, továbbá képes követni e bíróság ítélkezési gyakorlatának fejlődését, és ebből levonni az ezen intézmény által már megkötött szerződésekre vonatkozó következtetéseket. Az ilyen pénzügyi intézménynek elvileg olyan ügyfélszolgálatra is van, amely rendelkezik az érintett ügyfelekkel való könnyű kapcsolatfelvételhez szükséges valamennyi információval.
- 47 A fenti megfontolásokra tekintettel a második kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (1) bekezdését akként kell értelmezni, hogy azokkal ellentétes az, ha egy olyan igény elévülési ideje, amely azon költségek visszatérítésére irányul, amelyeket a fogyasztó a közte és az eladó vagy szolgáltató között létrejött szerződés olyan feltétele alapján fizetett meg, amelynek tisztességtelen jellegét jogerős bírósági határozat megállapította, abban az időpontban kezdődik, amikor a nemzeti legfelsőbb bíróság egy másik ügyben olyan korábbi ítéletet hozott, amely tisztességtelennek nyilvánított egy olyan szabványfeltételt, amely megfelel e szerződés e feltételének.

A költségekről

- 48 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (kilencedik tanács) a következőképpen határozott:

- 1) A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EKG tanácsi irányelv 6. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (1) bekezdését a tényleges érvényesülés elvével összefüggésben**

a következőképpen kell értelmezni:

azokkal ellentétes az, ha egy olyan igény elévülési ideje, amely azon költségek visszatérítésére irányul, amelyeket a fogyasztó a közte és az eladó vagy szolgáltató között létrejött szerződés megkötésének időpontjában fizetett meg egy olyan szerződési feltétel alapján, amelynek tisztességtelen jellegét az e költségek megfizetését követően hozott jogerős bírósági határozat megállapította, e kifizetés időpontjában attól függetlenül kezdetét veszi, hogy e fogyasztónak tudomása volt-e, vagy észszerűen tudomása lehetett-e az említett feltétel tisztességtelen jellegéről már az említett kifizetéskor vagy azt megelőzően, hogy e feltétel semmisségét e határozat megállapította volna.

- 2) A 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (1) bekezdését**

a következőképpen kell értelmezni:

azokkal ellentétes az, ha egy olyan igény elévülési ideje, amely azon költségek visszatérítésére irányul, amelyeket a fogyasztó a közte és az eladó vagy szolgáltató között létrejött szerződés olyan feltétele alapján fizetett meg, amelynek tisztességtelen jellegét jogerős bírósági határozat megállapította, abban az időpontban kezdődik, amikor a nemzeti legfelsőbb bíróság egy másik ügyben olyan korábbi ítéletet hozott, amely tisztességtelennak nyilvánított egy olyan szabványfeltételt, amely megfelel e szerződés e feltételének.

Aláírások